

הצעת חוק פתיחת קבר של קטין יוצא תימן, המזרח או הבלקן לשם זיהוי ועריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה (הוראת שעה), התשע"ח-2017

נוסח לדיון בישיבת הוועדה המיוחדת לפרשת היעלמותם של ילדי תימן, מזרח והבלקן –

6.12.2017

- מטרה
1. מטרתו של חוק זה לאפשר את חקר האמת בדבר מותם ומקום קבורתם של קטינים יהודים יוצאי תימן, המזרח והבלקן שהודעה על מותם נמסרה בין השנים 1948 ו-1970 לבני משפחותיהם אך לא התאפשר להם לזהותם ולהביאם לקבורה.
- הגדרות
2. בחוק זה –
- ”בדיקה גנטית לקשרי משפחה” – כהגדרתה בחוק מידע גנטי שנועדה לקבוע ממצאים בדבר קשרי משפחה בין מנוח לקרובו;
- ”בית המשפט לענייני משפחה”;
- ”דגימת DNA” – כהגדרתה בחוק מידע גנטי;
- ”חברה לענייני קבורה” – כהגדרתה בתקנות שירותי הדת היהודיים (חברות לענייני קבורה), התשכ”ז-1966¹;
- ”חוק מידע גנטי” – חוק מידע גנטי, התשס”א-2000²;
- ”המזרח והבלקן” – מרוקו, אלג'יריה, תוניסיה, לוב, מצרים, עיראק, איראן, סוריה, לבנון, בולגריה, יוון, מקדוניה, טורקיה, אפגניסטן, אוזבקיסטן;
- ”מנוח” – אחד מאלה:

(1) קטין יהודי בן למשפחה יוצאת תימן, המזרח או הבלקן, או מדינה אחרת שקבע השר בצו לפי סעיף 9(ב), שיש רישום במרשם האוכלוסין, או הודעת פטירה או תעודת פטירה המעידים שנפטר בין השנים 1948 ו-1970;

¹ ק"ית התשכ"ז, עמ' 136.
² ס"ח התשס"א, עמ' 62.

(2) קטין יהודי בן למשפחה יוצאת תימן, המזרח או הבלקן, אן מדינה אחרת שקבע השר בצו לפי סעיף 9(ב), שהודעה על מותו נמסרה למשפחתו על ידי מוסד רפואי או גוף ציבורי אחר בין השנים 1948 ו-1970;

הערה: סוגיית הרחבת תחולת החוק גם על מדינות נוספות תידון בהמשך לאחר הידברות עם משרדי הממשלה הרלוונטיים.

(3) קטין יהודי ששמו מופיע בדוח של ועדה ציבורית לעניין היעלמותם של ילדי תימן, המזרח והבלקן, שהיא אחת מאלה: ועדת בהלול-מינקובסקי להיעלמותם של ילדי תימן, ועדת שלגי לחקירת היעלמותם של ילדי תימן או ועדת כהן-קדמי – ועדת החקירה הממלכתית בעניין היעלמות ילדי תימן בשנים 1948 עד 1954;

”מעבדה” – כהגדרתה בתקנות קשרי משפחה, שהוכרה לפי סעיף 28(ב) לחוק מידע גנטי.

”פתיחת קבר” – הזזת מצבה או כל כיסוי אחר של הקבר;

”קרוב” – ילד, הורה, אח או אחות, וילד של אח או אחות;

”תקנות קשרי משפחה” – תקנות מידע גנטי (עריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה, תיעוד ושמירת תוצאותיה), התשי”ע–2010.³

3. צו לפתיחת קבר, הוצאת גופה לשם זיהויה ועריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה, (א) על אף האמור בכל דין, בית המשפט רשאי להורות, בצו, על פתיחת קבר והוצאת הגופה לשם זיהויה, ובכלל זה על לקיחת דגימת DNA מגופה לשם עריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה (להלן – צו לפתיחת קבר), בהתקיים כל אלה:

(1) מגיש הבקשה הוא קרוב של המנוח שחלקת הקבר המיועדת לפתיחה מיוחסת אליו;

(2) בית המשפט מצא כי הנסיבות העובדתיות של המקרה מעלות ספק סביר בדבר זהות הגופה הקבורה בקבר שלגביו הוגשה הבקשה.

(ב) בבואו בית המשפט לתת צו לפתיחת קבר, ישקול בית המשפט, בין היתר ביא בחשבון, בין השאר, שיקולים אלה:

(1) קיום סיכוי להפיק מהגופה הקבורה דגימת DNA שתאפשר עריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה או נתונים אחרים שיסייעו בזיהוי הגופה הקבורה;

³ ק”ת התשי”ע, עמ’ 1488.

(2) ההשפעה שעשויה להיות לפתיחת הקבר, להוצאת הגופה ולנטיילת דגימה ממנה על נפטרים אחרים הקבורים באותה חלקת קבר או בסמיכות למנוח ועל בני משפחתם מדרגה ראשונה אם יהיה צורך לחפור בחלקות קבר סמוכות; לפני מתן הצו ישמע בית המשפט את עמדתם של בני משפחה מדרגה ראשונה של נפטר אחר כאמור, ככל שאפשר לאתרם; בסעיף זה, "בן משפחה מדרגה ראשונה" – ילד, הורה, אח או אחות, או בן זוג, ובהיעדרם – ילד של אח או אחות;

(3) שיקולים הקשורים לכבוד המת:

(4) קידום מטרתו של חוק זה.

(ג) היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו יהיו המשיבים לבקשה למתן צו לפתיחת קבר.

(ד) בצו לפתיחת קבר יקבע בית המשפט הוראות בעניינים אלה:

(1) אופן פתיחת הקבר וסגירתו לאחר לקיחת דגימות ה-DNA, לרבות קבורה מחדש לפי נסיבות העניין;

(2) בדיקת נבדקים נוספים – ~~פרט למנוח~~, ככל שבית המשפט מצא שהבדיקות נדרשות;

(3) הוראות בעניין מסירת חוות הדעת של המעבדה לבית המשפט ולצדדים;

(4) כל הוראה אחרת הנחוצה לדעתו כדי להשיג את מטרת הבדיקה.

(ה) התגלה במהלך הדין בבקשה למתן צו לפתיחת קבר כי יש צורך בפתיחת יותר מקבר אחד או בהוצאת יותר מגופה אחת מקברה, ישמע בית המשפט את עמדתו ~~ההלכתית~~ של נציג שימנה הרב הראשי לישראל נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל, ויכלול בצו הוראות גם לעניין זה.

(א) לבקשה לפתיחת קבר, לקיחת דגימה מגופה ועריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה לפי חוק זה יצורפו מסמכים התומכים בקיומו של ספק ~~סביר~~ בדבר זהותה של הגופה הקבורה בקבר שלגביו הוגשה הבקשה; לעניין זה, "מסמכים" – לרבות תצהיר.

(ב) המבקש ישלח העתק מהבקשה לילדיו, להוריו ולאחיו של המנוח, ובהיעדרם – לילדי אחיו של המנוח.

4. הגשת בקשה לפתיחת קבר, לקיחת דגימה מגופה וביצוע בדיקה גנטית לקשרי משפחה

5. תחולת הוראות מחוק מידע גנטי (א) על בקשה לעריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה לפי חוק זה יחול פרק ה'1 לחוק מידע גנטי, למעט הוראות סעיפים 28, 28 ו-28 לחוק האמור, ויחולו תקנות קשרי משפחה, בשינויים המחוייבים.

(ב) על בקשה לעריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה לפי חוק זה, שאחד הנבדקים בה הוא אדם שמונה לו אפוטרופוס או פסול דין, יחולו הוראות תקנות מידע גנטי (סדרי דין בהליך לאישור בדיקה גנטית בחסוי או בפסול דין), התשס"ג-2002⁴.

(ג) הורה בית המשפט על עריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה, תיערך הבדיקה במעבדה **כהגדרתה בתקנות קשרי משפחה, שהוכרה לפי סעיף 28(ב) לחוק מידע גנטי**, שאליה יפנה בית המשפט את הנבדק, לעריכת בדיקה שאחד הנבדקים בה הוא נפטר לפי תקנה 6 לתקנות האמורות.

6. ביצוע צו לפתיחת קבר והחזרת גופה לקברה (א) פתיחת קבר והחזרת גופה לקברה יתבצעו על ידי חברה לענייני קבורה שבתחום אחריותה נמצאת חלקת הקבר נושא הצו, בתיאום עם מנהל בית העלמין שבו נמצאת החלקה האמורה ובהנחייתו ההלכתית של רב שימנה הרב הראשי לישראל נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל.

(ב) הוצאת גופה מקברה ולקיחת דגימות תתבצע על ידי מומחה באנתרופולוגיה פורנזית מהמרכז הלאומי לרפואה משפטית שליד משרד הבריאות או אדם אחר שהוא מומחה באנתרופולוגיה פורנזית **שמינה בית המשפט**, ולפי הוראותיו, **וכן רשאים המבקש או בא כוחו להיות נוכחים במקום בעת הוצאת הגופה**; במעמד פתיחת הקבר והוצאת הגופה יישמעו כל הנוכחים להוראותיו של מומחה באנתרופולוגיה פורנזית כאמור.

(ג) **המבקש או בא כוחו רשאים להיות נוכחים במקום בעת פתיחת הקבר, הוצאת הגופה והחזרתה לקבר.**

(ד) (1) התגלו במעמד פתיחת הקבר יותר מגופה אחת באותה חלקת קבר או שבעת פתיחת הקבר עלה ספק אם המנוח שלגביו הוגשה הבקשה קבור בחלקה שלגביה הוגשה הבקשה או בחלקה סמוכה ואין בצו לפתיחת הקבר הוראות בעניין, יכריע בית המשפט בדבר פתיחת קבר, הוצאת גופה מקברה, לקיחת דגימת DNA ועריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה גם בגופת נפטר אחר.

(2) בהחלטתו כאמור בפסקה (1), ישקול בית המשפט את השיקולים למתן צו לפתיחת קבר כאמור בסעיף 3(ב), וישמע את עמדתם של בני משפחתו מדרגה ראשונה של נפטר אחר כאמור בסעיף 3(ב)(2).

⁴ ק"ית התשס"ג, עמ' 358.

7. איתחולת תקנות בעניין קבורה מחדש
- על פתיחת קבר, הוצאת גופה מקברה וקבורה מחדש לפי חוק זה לא יחולו הוראות תקנות בריאות העם (קבורה מחדש), 1941⁵, ויחולו הוראות חוק זה.
8. קביעת מוות של מנוח ועדכון הרישום במרשם האוכלוסין
- ניתן צו לפתיחת קבר וקבע בית משפט, על יסוד זיהוי גופתו של מנוח ותוצאות בדיקה גנטית לקשרי משפחה, כי יש התאמה גנטית בין המנוח לקרובו, יקבע בית המשפט גם את מותו של המנוח, אם טרם נקבע, וככל האפשר – גם את יום המוות ושעת המוות על סמך כל ראיה שהובאה לפניו בדבר הנסיבות או הזמן שבהם אירע המוות, וימסור העתק מהחלטתו לפקיד הרישום הראשי לפי סעיף 16 לחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה–1965⁶.
9. ביצוע ותקנות
- (א) שר הבריאות ממונה על ביצועו של חוק זה, תקנות לפי חוק זה ייקבעו בהסכמת שר המשפטים, ולעניין הנחיה הלכתית כאמור בסעיף 6(א) – בהסכמת השר לשירותי דת.
- (ב) שר הבריאות רשאי לקבוע בצו, מדינות נוספות על המדינות המנויות לעניין ההגדרה "מנוח".
- הערה: סוגיית הרחבת תחולת החוק גם על מדינות נוספות תידון בהמשך לאחר הידברות עם משרדי הממשלה הרלוונטיים.
10. הוראת מעבר
- הוראות חוק זה יחולו גם על בקשות שהיו תלויות ועומדות בפני בית משפט ביום תחילתו של חוק זה, שעניין פתיחת קבר, הוצאת גופה מקברה ולקחת דגימת DNA מגופה לשם עריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה, שמתקיימים בהן יתר התנאים המנויים בחוק זה.
11. תוקף
- (א) חוק זה יעמוד בתוקפו שנתיים מיום תחילתו.
- (ב) בקשות שהוגשו לבית המשפט לפי חוק זה בתקופת תוקפו יידונו לפי הוראות חוק זה גם אחרי מועד פקיעתו.

⁵ ע"ר 1941, תוס' 2, עמ' (ע) 610, (א) 727.
⁶ ס"ח התשכ"ה, עמ' 270.